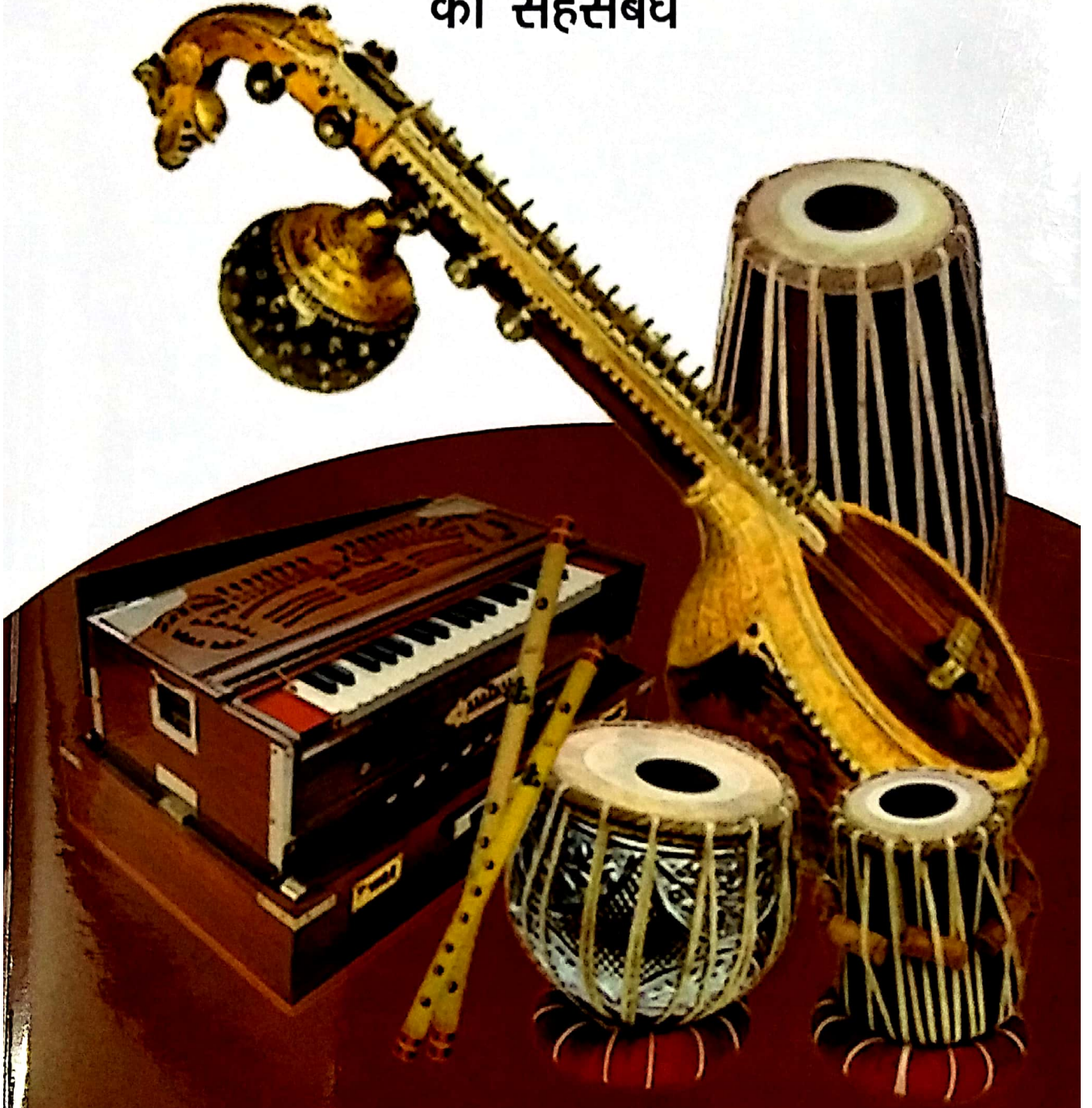

Aesthetics in Various Types of Music & its Impact on Humanity

वर्तमान परिप्रेक्ष्य में संगीत और साहित्य
का सहसंबंध

Editors

Mr. N.P. Singade • Mr. M.G. Wahane
Mr. S.P. Gajbhiye • Mr. N.G. Jadhav

2. संगीत आणि साहित्य यांचासंबंध
सहा. प्रा. किरणप्रकाश सावंत 148
3. महाराष्ट्रातील लोकप्रिय गीतप्रकार सुंबरान (धनगरी गीत)
प्रा. जगन्नाथ इंगोले 152
4. साहित्य व संगीत यांचा संबंध
प्रा. विलास मेश्राम 156
5. मानवविकास आणि आरोग्यावर संगीताचा प्रभाव
कु. सृष्टी विलास मनोहर 163
6. समाजशास्त्रीय दृष्टीकोनातून संगीताचे महत्व
प्रा. कु. चित्रा बापूराव चांदूरकर 165

Section-III : English Paper

1. The Impact of Music on Human Development and Well Being
Prof. Dr. Sarita Bodile (Ingale) 171
2. Role of Technology in Music Creation
Ms. Shruti P. Pandavkar,
Prof. Dr. Sadhanashiledar 177
3. Symphony of Nature: Reading Music and Memory in Mamang Dai's Poems
Dr. Suvapriya Chatterjee 182
4. The Relation of Music with Literature and History and the Need of Music in Classroom
Shri. S.M. Nandagawali 189
5. Relation of Literature with Various Forms of Hindustani Vocal Music: A Vaggeyakara's Perspective
Dr. Saupnil Chandrakant Chaphekar 196
6. Positive Effects of Music on Human Nutrition
Dr. Shubhangi Kukekar 207

साहित्य व संगीत यांचा संबंध

प्रा. विलास मेश्राम

प्रस्तावना

मानवाला मिळालेली उत्तम देणगी म्हणजे संगीत. मानवी संस्कृतीच्या विकासाबरोबरच संगीताचा विकास झालेला आहे. आज संगीत हे जीवनाचे अविभाज्य अंग आहे. शाळेच्या सुरुवातीला मुले प्रार्थना म्हणतात. कोणत्याही कार्यक्रमाच्या सुरुवातीला स्वागत गीत गायले जाते. नाटकाची सुरुवात नांदिन होते. मानवाने आपल्या भावना व्यक्त करण्यासाठी निसर्गातल्या वेगवेगळ्या नादांचे अनुकरण केले. सकाळच्या प्रहारी सुटलेल्या गार वाठुयाचे गुंजन, झठुयांचे खळखळट, पक्ष्यांच्या किलबीलाट, विजांचा कडकडाट, ढगांचा गडगडाट, हृदयाचे स्पंदन, नाळीचे ठोकी यातून संगीताची अनुभूती येते. यातूनच पुढे गायन, वादन व नृत्याची सुरुवात झाली असावी. थोडक्यात संगीत हाच मानवी जीवनाचा आधार आहे. संगीत हे सागराप्रमाणे अथांग आहे. संगीत या साधनेसाठी आयुष्य अपुरे पडेल. म्हणून या संगीताचा आनंद घेऊन आपले जीवन सुसहय व आनंदी करू या.

मानसाला निसर्गातून ज्या गोष्टी मिळतात, त्यावर माणूस आपल्या सृजन शीलतेच्या सहाश्याने प्रक्रिया, संस्कार करते. या संस्कारामधून निर्माण होणारे विचार, चालीरीती पद्धति म्हणजेच माणसाची संस्कृती होय. प्रत्येक व्यक्तीची संस्कृती ही दुसठ्या व्यक्तीच्या संस्कृतीहून काही प्रमाणात का होईना वेगळी आणि स्वतंत्र असते. संस्कृती ही अनेक वर्षांच्या प्रक्रियेनंतर तयार होते. माणसाच्या भावविश्वाचा पाया असतो. ती संस्कृती आणि या संस्कृतीला पाया असतो. तो म्हणजे साहित्य आणि कला अविष्कार होय.

समाजात असलेल्या कला, साहित्य, चित्रपट किंवा कोणतेही इतर कला प्रकार हे माणसाच्या भावविश्वाचा आरसा असतात हे कलाप्रकार समाजाचं मन तयार